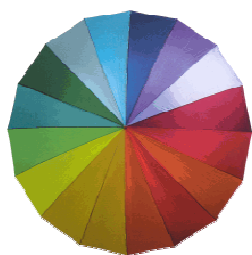

Achter het stuur, achter de stuurman

**Paraplunotitie over participatie in
Delfzijl, Appingedam en Loppersum**

Inhoud

Inleiding	5
1 Onze opdracht	5
2 Onze rol	7
3 Onze keuzes.....	9
3.1. De gemeentelijke rol	9
3.2. De rol van uitvoeringsorganisaties	10
4 Preventie, ondersteunen en ingrijpen.....	12
5 Concrete doelen	13
6 Gevolgen.....	14
Bijlage organisaties die zijn betrokken bij de opstelling van dit document	15

Inleiding

Als gemeenten zijn we in toenemende mate verantwoordelijk voor de ondersteuning van inwoners die (nog) niet in staat zijn om op eigen kracht mee te doen aan de samenleving. Door de invoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO), de Wet werk en bijstand (Wwb) en de nieuwe Wet sociale Werkvoorziening (nWSW) voeren we niet alleen landelijke regelingen uit, maar wordt van ons gevraagd om zelf keuzes te maken die leiden tot optimale participatie van onze burgers. Als gemeente kennen we immers deze burgers het beste en zijn we meer dan het Rijk in staat om verbindingen te leggen en samenhang te creëren. Zodat we mensen die ondersteuning kunnen bieden die het beste bij hun situatie past, onafhankelijk van de wetten en regels die er mogelijk voor hen gelden. Dat klinkt eenvoudig, maar vraagt van ons als gemeenten de nodige inspanningen. We hebben immers de dienstverlening vaak nog op basis van de regelingen bij verschillende organisaties neergelegd. In onze gemeenten werken zij gelukkig goed samen. Maar samenwerking is nog niet hetzelfde als samenhang. Daarvoor is het nodig dat we een visie formuleren op de manier waarop we die dienstverlening willen vormgeven, voor wie we die willen inzetten en welke maatschappelijke (participatie-)doelen we ermee willen realiseren. We gaan er daarbij vanuit dat mensen zoveel mogelijk zelf het stuur van hun eigen leven in handen nemen (achter het stuur), maar dat we er ook zijn wanneer er iemand achter hen moet staan (achter de stuurman).

Uiteraard willen we dat samen doen met de organisaties die dagelijks onze burgers ondersteunen. Deze notitie hebben we dan ook samen met deze organisaties opgesteld. Er is bij hen dan ook draagvlak om volgens de visie die we hier formuleren burgers actief te maken. Hiermee leggen we de basis voor dienstverlening die leidt tot maximale participatie van iedereen die in onze gemeenten woont. Een overzicht van de betrokken organisaties vindt u in de bijlage.

In deze notitie schetsen we eerst de opdracht(en) die we als gemeenten hebben als het gaat om het bieden van noodzakelijke sociale voorzieningen. Daarna geven we aan vanuit welke uitgangspunten we de dienstverlening op het gehele terrein willen bieden. Die uitgangspunten hebben betrekking op de burger (onze klant), op het beleid (de overheid) en op de uitvoering (de professional). Omdat we niet willen blijven hangen in abstracte uitgangspunten, maken we in deze notitie ook een vertaling naar de praktijk.

1 Onze opdracht

Onze sociale opdracht kun je in drie woorden samenvatten: **participatie mogelijk maken**. Op verschillende terreinen bieden we mensen die dat nodig hebben, ondersteuning aan zodat zij volwaardig deel kunnen nemen aan de samenleving. We doen dat door

- werkzoekenden te ondersteunen bij het vinden van werk of bij andere vormen van maatschappelijke deelname (Wwb)
- arbeidsgehandicapten te ontwikkelen binnen hun werkplek (WSW)
- personen met beperkingen of onvoldoende bagage te ondersteunen bij hun route naar zelfstandigheid (WMO, WvB)
- personen met financiële problemen weer financieel zelfredzaam te maken (schuldhulpverlening)

Naast het bieden van ondersteuning, is het ook onze opdracht om de *randvoorwaarden* te creëren waaronder zoveel mogelijk mensen mee kunnen doen. Dat betekent dat we binnen onze gemeenten een infrastructuur willen (helpen) bouwen waardoor mensen zelf in staat zijn om te participeren.

Deze infrastructuur bestaat uit twee elementen:

1) *een goed werkende arbeidsmarkt*

Meedoen betekent in veel gevallen meedoen aan de arbeidsmarkt. Werk draagt immers vaak bij aan een goede financiële positie, aan sociale contacten en status en andere vormen van maatschappelijke deelname. Een goed werkende arbeidsmarkt betekent dat er voldoende banen zijn voor onze inwoners en dat van werkgevers een bijdrage wordt gevraagd bij het bieden van kansen voor werkzoekenden (bijvoorbeeld door contract compliance of door een beroep te doen op de maatschappelijke verantwoordelijkheid).

2) *een goed werkende “burgermaatschappij”*

Meedoen betekent ook meedoen binnen sociale verbanden. Hoe meer burgers lid zijn van verschillende netwerken en hoe diverser het aanbod aan netwerken en verbanden, des te sterker is de kracht van de gemeenschap. Een goed werkende “burgermaatschappij” is een gemeenschap waarin die kracht sterk is en waarin mensen elkaar (vrijwillig en in vertrouwen) willen helpen.

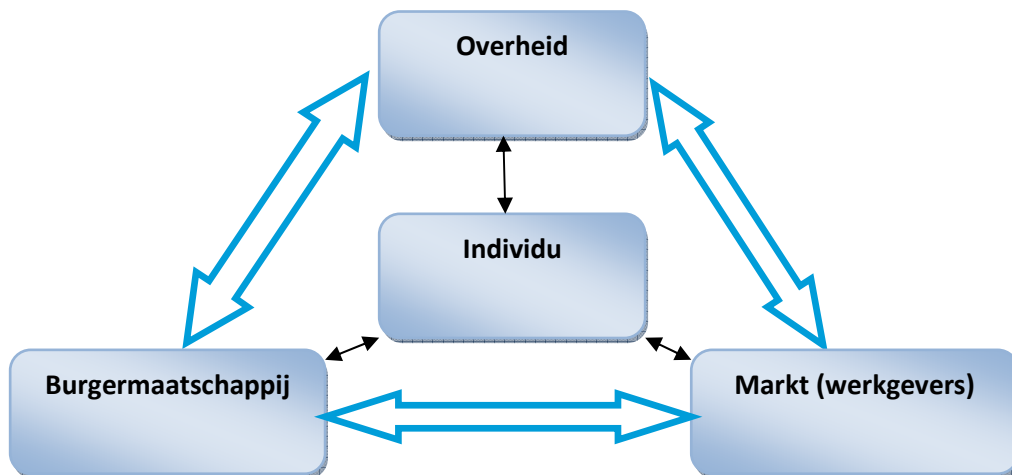
Onze opdracht om participatie mogelijk te maken betekent dus niet automatisch dat we voor iedereen in onze gemeenten iets moeten doen. Een groot deel van onze inwoners kan immers op eigen kracht prima functioneren of heeft voldoende aan de netwerken waarover hij/zij beschikt. Een deel heeft daarbij (gedurende langere of korte periode) extra ondersteuning nodig. In dat geval zijn wij er. Dat is het sociale vangnet waar we het in deze notitie over hebben: de dienstverlening die we bieden om mensen die dat op eigen kracht niet kunnen, zo zelfstandig mogelijk te maken. Of anders gezegd: de dienstverlening waardoor mensen een zo hoog mogelijke positie op de participatieladder in kunnen nemen. Als overheid kun je bij het vormgeven van dat sociale vangnet voor verschillende rollen kiezen. Voordat we ingaan op de uitgangspunten die we willen hanteren bij onze dienstverlening, willen we daarom eerst stilstaan bij de verschillende rollen die er zijn.

Onze opdracht is:

- participatie mogelijk maken
- door mensen zo zelfstandig mogelijk te laten functioneren
- in een zo sterk mogelijke omgeving
- waarbinnen iedereen naar zijn of haar vermogen (overheid, burger en markt) verantwoordelijkheid neemt

2 Onze rol

Om iedereen mee te laten doen, spelen verschillende partijen een rol: individuele burgers, de burgermaatschappij, de overheid en de markt.

Om ons doel (optimale participatie voor onze inwoners) te bereiken, moet vanuit alle onderdelen van de samenleving een bijdrage worden geleverd. Zo leveren individuele burgers een bijdrage aan de burgermaatschappij door actief te zijn binnen verenigingen of maatschappelijke organisaties. Omgekeerd levert de burgermaatschappij een bijdrage aan het individu door hem of haar de mogelijkheid te bieden om deel te nemen aan activiteiten en betekenis te geven aan zijn leven. De overheid levert een bijdrage aan de burgermaatschappij door algemene voorzieningen te creëren (wijkcentra, subsidies, sportvoorzieningen) waardoor mensen samen iets kunnen ondernemen. Omgekeerd levert de burgermaatschappij een bijdrage door mee te denken over het beleid van de overheid of door problemen bij burgers te voorkomen, op te lossen of te signaleren. De overheid levert een bijdrage aan de markt door voorzieningen te creëren waardoor zij kan ondernemen (bedrijventerreinen, geschoold personeel, subsidies). Omgekeerd levert de markt een bijdrage door mensen kansen te bieden om door middel van werk actief te worden (in de vorm van betaald werk of werkervaringsplaatsen). De overheid levert een bijdrage aan het individu door te zorgen voor individuele ondersteuning wanneer men het even niet op eigen kracht kan. Omgekeerd lever het individu een bijdrage door zijn plichten na te komen. Het gaat dan bijvoorbeeld om zich naar vermogen in te spannen om aan het werk te komen of om mee te werken aan schuldhulpverlening.

In alle gevallen is er dus sprake van wederkerigheid. Niet alleen de overheid, maar alle partijen dragen naar vermogen bij. De aard van de bijdrage en de mate waarin de verschillende partijen bijdragen, kan verschillen. De raad voor maatschappelijke ondersteuning heeft in haar advies “De inhoud stuurt de beweging” drie scenario’s geschetst waar gemeenten voor zouden kunnen kiezen bij de invoering van de WMO. De scenario’s zijn echter prima te verbreden naar het hele terrein van participatie. De drie scenario’s zijn:

1. De gemeente aan het roer

In dit scenario kiest de gemeente ervoor om een krachtige partij te zijn die investeert in het zelfredzaam maken van mensen die anders afhankelijk zullen blijven of zich als zodanig zullen blijven opstellen. De nadruk ligt op de ondersteuning van (zeer) kwetsbare burgers. De gemeente heeft een sterke regierol en stuurt op samenhang tussen de verschillende beleidsdoelen en organisaties. De uitvoerende organisaties zoeken de burger op (outreachinge benadering) en

bieden actief hulp. De gemeente biedt een infrastructuur aan voorzieningen waar individuele burgers gebruik van kunnen maken.

2. Stuurman van je eigen leven

In dit scenario kiest de gemeente ervoor om individuen zelf verantwoordelijk te laten zijn voor hun participatie. Mensen voeren de regie over hun eigen leven en hebben een belangrijke stem als het gaat om de aard van de diensten en producten waarvan zij vinden dat ze nodig zijn om hun participatie te realiseren. Het individu staat hierin centraal. De gemeente heeft een faciliterende rol en biedt vooral advies en informatie. Er wordt nadrukkelijk gewerkt met persoonsgebonden budgetten. De uitvoerende organisaties zorgen dat burgers de weg kunnen vinden naar de dienstverlening die zij nodig hebben en organiseren deze als er behoefte bestaat. Voor de meest kwetsbaren wordt een vangnet georganiseerd.

3. De burger en zijn verbanden

In dit scenario staan de burger en het particulier initiatief centraal. De overheid bekijkt in hoeverre de bestaande verbanden (de burgermaatschappij) kunnen worden ingezet ten behoeve van de vormgeving van participatiedienstverlening. De burgermaatschappij en de relatie met de overheid staan hierin centraal. De gemeente is ondersteunend en faciliterend aan de burgermaatschappij. De uitvoerende organisaties zorgen dat zij maatschappelijke verbanden (verenigingen, organisaties) in staat stellen om zoveel mogelijk ondersteuning aan hun leden kunnen bieden.

Het is niet per se noodzakelijk om voor één van deze scenario's te kiezen, maar wanneer je de nadruk legt op één van de scenario's krijg je wel scherper welke keuzes je wilt maken ten aanzien van de rol die je als gemeenten wilt spelen. Die keuzes zijn uiteraard mede afhankelijk van de situatie zoals die nu in onze gemeenten is. Hoe ziet bijvoorbeeld de samenstelling van onze bevolking eruit en hoe sterk is de burgermaatschappij in de verschillende gemeenten.

Een voorbeeld: goedkope woningen

Toen de gemeente Delfzijl over veel goedkope huurwoningen beschikte, konden jongeren zonder inkomen hier gemakkelijk terecht, terwijl zij in andere gemeenten veel langer op een huis zouden moeten wachten. De binding van deze groep met de gemeente was gering, zij namen niet deel aan het verenigingsleven en zij waren vaak afhankelijk van de overheid. Gevolg hiervan is dat zij geen deel uitmaken van maatschappelijke verbanden: er zijn geen organisaties of verenigingen die iets voor deze groep (kunnen) betekenen. Deze verbanden kunnen dus ook geen rol spelen bij de participatiedienstverlening. Dit maakt het (vooralsnog) onmogelijk om te kiezen voor scenario drie en maakt het moeizaam om mensen stuurman van hun eigen leven te laten zijn (scenario twee). Wanneer je het als gemeente belangrijk vindt dat mensen stuurman van hun eigen leven zijn, zul je dus eerst op zoek moeten naar manieren om verbanden en organisaties te versterken. Bijvoorbeeld door het beleid op het gebied van ruimtelijke ordening of door welzijnsbeleid (opbouwwerk). En door te bekijken wat je precies van organisaties vraagt die op dit terrein actief zijn (woningbouwverenigingen, welzijnsorganisaties).

Een voorbeeld: werk

Werk kan op verschillende manieren een rol spelen binnen een gemeente. Op het niveau van de burgermaatschappij kan een bedrijf dat geworteld is in de gemeente een belangrijke rol spelen bij de verbanden die er in die gemeente ontstaan, doordat werknemers gezamenlijk verenigingen vormen of sociale fondsen oprichten of doordat bedrijven zich verbinden aan activiteiten binnen die gemeente. Om als bedrijf deze functie te hebben, is het uiteraard belangrijk dat werknemers uit de gemeente komen (of zich daar gaan vestigen). Op het niveau van de overheid betekent meer werkgelegenheid extra inkomsten en (wanneer het werk aansluit bij de mogelijkheden van het aanbod) minder werkzoekenden en dus waarschijnlijk minder schulden en maatschappelijk isolement. Dit heeft gevolgen voor het aanbod dat bijvoorbeeld welzijnsorganisaties of schuldhulpverleningsorganisaties moeten doen. De aard van de werkgelegenheid en van de bedrijven die zich vestigen hebben dus gevolgen voor wat er nodig is aan sociale infrastructuur of aan sociaal vangnet. Dit kan ook van invloed zijn op waar je bij de onderhandelingen met nieuwe bedrijven de nadruk op legt (bieden van werkgelegenheid aan je inwoners, mogelijkheden van je eigen MKB om als onderaannemer te fungeren, maatschappelijke betrokkenheid bij gemeentelijke activiteiten of extra OZB-inkomsten).

3 Onze keuzes

Het hoofddoel van ons beleid is helder: iedereen in onze gemeenten doet mee. Door middel van werk en/of door andere vormen van maatschappelijke deelname. Om dat te bereiken willen we de positie van onze inwoners versterken. Onze voorkeur gaat er naar uit dat mensen zelf in staat zijn om de regie over hun eigen leven te voeren. Dat betekent dat wij kiezen voor scenario twee. Waar mensen in staat zijn om (zelf of met hun omgeving) hun eigen weg naar maatschappelijke participatie uit te stippelen, bieden wij hen daarbij ondersteuning en advies aan. We stimuleren dat bestaande verbanden optimaal worden ingezet om mensen maatschappelijk actief te maken.

Waar onze klanten zich in een kwetsbare positie bevinden, willen wij zorgen dat er voldoende en goede voorzieningen beschikbaar zijn, zodat zij (weer) deel kunnen nemen aan de samenleving. Het gaat daarbij om ondersteuning in het kader van de WMO, om hulp bij schulden of om reguliere of gesubsidieerde vormen van werk. Als gemeenten willen we deze vangnetvoorzieningen mede organiseren en willen we zorgen voor samenhang tussen deze voorzieningen. De situatie van de individuele burger staat daarin centraal. Wanneer bijvoorbeeld sprake is van schulden en werkloosheid, lossen we dit gelijktijdig en in samenhang op. ISD, VKB, SWD en ASWA en gemeente werken samen om de situatie van de klant te verbeteren. En zij doen dat met als doel om de klant zo snel mogelijk weer zelfstandig te maken en zijn eigen verantwoordelijkheid te nemen.

3.1. De gemeentelijke rol

Er zijn verschillende manieren om als gemeente regie te voeren. Partners+Pröpper hebben in een advies aan het Ministerie van Binnenlandse Zaken een viertal typen onderscheiden. Die typen ontstaan door een matrix te maken van doorzettingsmacht (ja of nee) en de mogelijkheid om een eigen script te schrijven (ja of nee). Op het gebied van het sociale vangnet heeft de gemeente deels doorzettingsmacht. Zij verstrekt immers subsidies aan maatschappelijke organisaties en bepaalt de

opdracht en de budgetten voor de sociale dienst en de schuldhulpverlening. Die doorzettingsmacht geldt echter niet voor het gehele terrein. Zo is de mogelijkheid om iets af te dwingen bij bedrijven, bij landelijke of regionale instellingen (op het gebied van zorg, hulpverlening of huisvesting) of bij buurgemeenten veel geringer. Daarnaast wil je als gemeente dat alle partijen zich zo goed mogelijk inspannen om gezamenlijk problemen in de gemeente op te lossen. Hoe zorgen deze partijen ervoor dat problemen op het gebied van wonen worden teruggedrongen, dat schuldsituaties van mensen worden opgelost, dat mensen aan het werk komen of blijven. Daarvoor is partnerschap vaak belangrijker dan een zuiver opdrachtnemer-opdrachtgeverschap. Of we als gemeente het script kunnen of willen schrijven, is een vraag die we zelf moeten beantwoorden. Wanneer we zelf in staat zijn om te formuleren hoe ons sociaal vangnet eruit moet zien en we zien kans om alle betrokken partijen daarin mee te krijgen, dan kan dat uiteraard zorgen voor een breed gedragen voorzieningenpakket waaraan organisaties graag een bijdrage leveren. Onze keuze voor het stuurmansscenario past goed bij deze vorm van regie, waarbij we op basis van de behoefte bij onze inwoners en de deskundigheid van onze partners komen tot een gezamenlijk sociaal vangnet.

Normen stellen

Deze vorm van regievoeren gaat ook over het stellen van normen. Bijvoorbeeld als het gaat om het bieden van hulp wanneer hulp nodig is. In de afgelopen jaren zien we dat hulp aan burgers steeds verder bureaucratiseert. Wanneer vroeger iemand geen geld had om eten te kopen, konden we er als overheid voor kiezen om te helpen. Op dit moment kijken we eerst of iemand voldoet aan de criteria voor (bijzonder) bijstand. Wanneer dat niet het geval is, verwijzen we naar de kredietbank of de voedselbank. Maar ook daar nemen de toelatingscriteria toe. Wanneer wij mensen stuurman van hun eigen leven willen laten zijn, dan bieden wij een vangnet wanneer zij dat nodig hebben en tegelijkertijd een route naar zelfstandigheid. En daarbij is de vraag dan niet in de eerste plaats of iemand aan de criteria voor hulp voldoet, maar wat we kunnen doen om iemand te helpen en hem of haar weer op het spoor te krijgen. Dat vraagt veel van de professionals van onze uitvoeringsorganisaties. Maar zij kunnen dit alleen doen als wij als gemeente deze normen durven stellen.

Voor de gemeenten houdt dat in dat we het voortouw nemen, willen enthousiasmeren en samenhang willen organiseren. Waarbij we dat willen doen in nauwe samenwerking (partnerschap) met onze uitvoerende organisaties.

3.2. De rol van uitvoeringsorganisaties

Onze uitvoerende organisaties willen een gezamenlijke werkwijze ontwikkelen. Dat is voor het realiseren van optimale maatschappelijke participatie van onze burgers ook essentieel. Zij moeten zich volledig richten op de ondersteuning van de burger bij zijn ontwikkeling naar optimale participatie. Dat houdt in dat alle organisaties een proactieve houding innemen, dat zij professioneel en transparant (voor de burger en andere organisaties) opereren en dat zij de burger zelf datgene laten doen waartoe de burger in staat is. De professionals nemen alleen iets over wanneer de burger daar zelf niet toe in staat is. Verder mag de burger geen last hebben van het feit dat er diensten vanuit verschillende organisaties worden geboden.

Ons uitgangspunt dat we als overheid niet overnemen wat burgers zelf kunnen, betekent dat we willen stimuleren dat mensen “stuurman van hun eigen leven” worden en dat bestaande verbanden optimaal worden ingezet om mensen maatschappelijk actief te maken.

Dat betekent dat we in toenemende mate eerst kijken of de burger zelf (of samen met zijn omgeving) problemen op kan lossen of een financiële bijdrage kan leveren. Daarbij zullen we zoveel als mogelijk mensen zelf mee laten denken en beslissen over de dienstverlening die nodig is om optimale participatie te bereiken. Dat stelt hoge eisen aan de kwaliteit van de informatie en het helder maken van de vraag. Ook heeft het de nodige gevolgen voor de flexibiliteit van het aanbod aan voorzieningen.

We zullen maatschappelijke organisaties stimuleren om een bijdrage te leveren aan het ondersteunen van individuele burgers. Concreet betekent dat bijvoorbeeld dat we nadrukkelijker in willen zetten op programma's voor maatschappelijke participatie, waarbij we kwetsbare personen willen activeren tot maatschappelijke deelname en hen tegelijkertijd in willen zetten om anderen te helpen. Ook willen we kijken hoe we initiatieven kunnen ondersteunen waarbij burgers zelf problemen aanpakken¹, hoe we informatie en advies kunnen bieden² en hoe we de ontmoeting tussen mensen kunnen faciliteren.

Tenslotte zullen we kijken hoe we de omgeving (bijvoorbeeld werkgevers) kunnen stimuleren om mensen kansen te bieden.

Uitgangspunten van ons beleid

- Iedereen doet mee
- Iedereen draagt naar vermogen bij
 - De burger staat centraal
- De burger is zoveel mogelijk de stuurman over zijn eigen leven

Uitgangspunten bij ons werk

- Onze ondersteuning is gericht op het vergroten van zelfstandigheid
- We bieden een vangnet als mensen zelf hun problemen niet op kunnen lossen
- We sluiten aan bij elkaars aanpak en zijn transparant in onze werkwijze
- We werken aan een goede informatie- en adviesfunctie
- We werken met werkgevers aan een omgeving die onze burgers (arbeids-) kansen biedt

Uitgangspunten bij onze rol

- Wij voeren regie vanuit partnerschap en inhoud
- Wij stimuleren de burger om zelf de regie te nemen
- Wij stimuleren de versterking van de burgermaatschappij om dat mogelijk te maken

¹ bijvoorbeeld in de vorm van eigen kracht conferenties, waarbij het netwerk rondom personen met meervoudige problematiek wordt ingeschakeld om tot oplossingen te komen. Zie www.eigen-kracht.nl.

² bijvoorbeeld in de vorm van Steunstees, zoals die nu in Delfzijl en Loppersum worden vormgegeven.

4 Preventie, ondersteunen en ingrijpen

Wanneer we het hebben over een vangnet voor kwetsbare groepen, gaat het over mensen die in een situatie terecht zijn gekomen waarin zij een vorm van ondersteuning nodig hebben.

Uiteraard willen we zoveel mogelijk voorkomen dat mensen in dergelijke situaties terechtkomen. Zo kan het stimuleren van mantelzorg mogelijk voorkomen dat mensen een beroep doen op de WMO. Zo kan het informeren van jongeren over het omgaan met geld, voorkomen dat zij straks een beroep moeten doen op schuldhulpverlening. Zo kan een gezamenlijke aanbod aan mobiliteitsdiensten van UWV, ISD en Fivelingo voorkomen dat mensen een beroep moeten doen op een uitkering. En zo kunnen een bloeiend verenigingsleven en een goed aanbod aan welzijnsactiviteiten voorkomen dat burgers geïsoleerd raken en ondersteuning nodig hebben op het terrein van maatschappelijke participatie. Er zijn uiteraard nog veel meer voorbeelden te geven waarbij vormen van preventie het beroep op ondersteuning zullen verminderen.

In de tweede plaats zijn er mensen die juist intensievere vormen van dienstverlening nodig hebben dan de ondersteuning waarnaar wij eerder verwezen. Het gaat daarbij om mensen bij wie we als overheid moeten ingrijpen omdat de problemen anders te groot worden. Dat kan gaan om problemen bij mensen zelf (schulden, huisuitzetting, vervuiling, ernstige verslaving) of om problemen die zij bij anderen veroorzaken (verwaarlozing van kinderen, overlast in de buurt).

Zoals we in onderstaande tabel hebben aangegeven, schatten wij dat 85% van de burgers zelfredzaam is, dat 12% een vorm van ondersteuning nodig heeft en dat in 3% van de gevallen meer nodig is³. Je zou kunnen zeggen dat onze rol voor de eerste groep bestaat uit het zorgen voor algemene randvoorwaarden waardoor mensen prettig binnen onze gemeente kunnen wonen en leven. Het gaat om beleid rondom ruimtelijke ordening, onderwijs, jeugd, sport enzovoort. Voor een deel bepaalt de kwaliteit van dit beleid de omvang en de aard van de problematiek in de overige twee kolommen. Maar deels is dit uiteraard ook afhankelijk van externe factoren en van de mensen die in onze gemeente wonen. Daar waar we risico's dat mensen in de tweede of derde kolom terecht komen, willen vermijden, doen we dat onder andere door preventie. De intensiteit daarvan is afhankelijk van de gemeentelijke situatie van onze burgers en de verbanden die er bestaan. Om te bepalen welke ondersteunende voorzieningen we nodig hebben, is het dus van belang om te bepalen hoe groot de risico's zijn dat onze inwoners niet (langer) zelfstandig oplossingen voor hun problemen kunnen vinden. Uitkomst van deze inschatting zou moeten zijn welke preventieactiviteiten we per thema zouden willen organiseren. Bijvoorbeeld bij wonen: sociale woningbouw, bij werk: een mobiliteitscentrum, bij opvoeding: dienstverlening vanuit Centra voor Jeugd en gezin of maatschappelijk werk, bij school: begeleiding op school, RMC-functie, bij Welzijn: welzijnsactiviteiten en sport, bij financiële problemen: budgetvoorlichting of budgetbegeleiding. Op deze manier kun je per activiteit kiezen welke rol je daar als gemeente in wilt spelen en wie daarin welke bijdrage levert.

Wanneer mensen zelfs met ondersteuning hun problemen niet opgelost krijgen, kunnen we in situaties terechtkomen waarin meer nodig is. We zullen dan de vraag moeten beantwoorden in hoeverre we mensen (tijdelijk) het stuurmanschap ontnemen en ingrijpen.

³ Dit is uiteraard een zeer globale inschatting. Uit onderzoek naar de omvang van de WMO doelgroep kwam onderzoeksbureau SGBO in 2006 tot een percentage van 10% van de bevolking die een structurele ondersteuningsbehoefte heeft en 5% een tijdelijke. Op andere terreinen zal wellicht een andere indeling gelden.

Thema	85% zelfredzaam	12% belemmeringen	3% ingrijpen
Wonen	Huur/koop van huis	Begeleid wonen	Huisuitzetting
Werk	Baan of kunnen zoeken via uitzendbureaus, wervingbureaus, advertenties	Werkplein/re-integratie	WSNP, curator
Inkomen	Salaris uit werk of studiebeurs	Schulden, VKB Uitkering WSW-dienstverband	
Opvoeding	Ouders en kind hebben geen problemen	Gedragsproblemen kinderen Gezagsproblemen ouders	Jeugdzorg, OTS
School	LO, VMBO, HAVO, VWO enz.	Geen startkwalificatie/voortijdig school verlaten Spijbelgedrag	Leerplichtmaatregel
Zorg	Zelfstandig of zelfstandig met behulp van mantelzorg	Niet in staat om zelfstandig het huishouden te doen	Verzorgingshuis
Gezondheid	Gezond	Beperkte gezondheidsklachten	Chronisch ziek
Welzijn	Deelname aan maatschappelijk leven	Beperkte sociale omgeving	Isolement, verwaarlozing
Taal/ inburgering	ROC, particuliere lessen	Niet kunnen lezen/schrijven Nog niet ingeburgerd	

5 Concrete doelen

Er zijn verschillende mogelijkheden om de doelen die we willen behalen te operationaliseren. Dat kan bijvoorbeeld door alle burgers aan wie je dienstverlening biedt in te delen op basis van de mate waarin men participeert en de vorm van participatie die we nastreven⁴. We kunnen ook kijken naar het aantal mensen dat actief is, of dat het aantal mensen dat intensievere vormen van dienstverlening gebruikt afneemt. Uiteraard stelt dit de nodige eisen aan de registratie.

Daarnaast kunnen we de volgende taakstellingen formuleren:

- Hoeveel mensen je hebt ondersteund
- Hoeveel daarvan een integraal aanbod hebben gekregen
- Hoeveel daarvan nu zelfstandig functioneren (= zonder schuldhulp, zonder uitkering, met

⁴ Binnen de sociale zekerheid wordt hiervoor landelijk geëxperimenteerd met de zogenaamde participatieladder. Een ladder met zes treden die de verschillende vormen van maatschappelijke participatie weergeeft (van isolement tot betaald werk) en die de mogelijkheid biedt om de ontwikkeling van mensen weer te geven.

WMO-voorziening)

- In hoeverre we mensen een passend aanbod hebben gedaan (kunnen we alleen kwalitatief vaststellen, dus door middel van vragenlijsten).
- Hoe de samenwerking tussen de verschillende partners is verlopen.

6 Gevolgen

Naar ons idee biedt de visie die we hierboven presenteren een goede basis om verder te kunnen bouwen om mensen zelf te laten sturen waar het kan en te ondersteunen waar dat nodig is. Bovendien vormt de bereidheid van de verschillende organisaties om werkprocessen aan elkaar te knopen en gegevens uit te wisselen, een belangrijke randvoorwaarde voor succes. Wanneer we onze dienstverlening volgens deze uitgangspunten willen vormgeven, heeft dat gevolgen voor de manier waarop we onze (algemene en individuele) voorzieningen op elkaar afstemmen. Ook heeft het gevolgen voor de voorwaarden waaronder mensen van voorzieningen gebruik kunnen maken. Daarnaast heeft het gevolgen voor de manier waarop we met elkaar samenwerken. Deze notitie biedt het kader voor de te maken keuzes, maar nog niet de keuzes zelf. We kunnen met de raad op verschillende manieren tot nadere keuzes komen:

- Vooraf, waarbij we keuzes maken over de hoeveelheid en aard van de verschillende voorzieningen
- Achteraf op basis van een analyse van de effecten van de huidige voorzieningen en werkwijzen door de verschillende uitvoeringsorganisaties.

Bijlage organisaties die zijn betrokken bij de opstelling van dit document

ASWA

Fivelingo

Intergemeentelijke sociale dienst Noordoost

Stichting Welzijn & Dienstverlening

VKB

mevrouw N. Walstra

de heer R. Kuipers

mevrouw E. ten Brink

de heer P. Loeff

mevrouw A. Kleve

De notitie is opgesteld in samenwerking met:

Gemeente Appingedam

Gemeente Loppersum

de heer T. Sprenger

de heer R. Kappers